

Maatschappij Discordia

Liebe Jelinek

HET RECHT OM JE MOEDER TE HATEN

Sander Janssens

29 februari 2020

Gezien op 28 februari 2020, Frascati, Amsterdam

Oorspronkelijk was er helemaal geen sprake van een stiefmoeder in het verhaal van *Sneeuwitje*. Pas toen het een sprookje voor kinderen werd – ‘en “moeder” en “slecht” niet meer in één verhaal mochten’ – werd het de kwade stiefmoeder. Terwijl die verhalen er eigenlijk voor bedoeld waren om te laten zien dat je je moeder *mág* haten.

Dáárover, het recht om als dochter je moeder te haten, gaat deze tiende aflevering van Weiblicher Akt, de theaterreeks waarin Maatschappij Discordia vertrekt vanuit het vrouwelijk perspectief. Miranda Prein en Annette Kouwenhoven van Discordia, onderzoeken samen met gastactrice Sarah De

Bosschere van De Roovers het gedachtengoed van de Oostenrijkse Nobelprijswinnares Elfriede Jelinek en hun eigen verstandhouding daartoe. Worden sprookjes door ons gemaakt, of worden wij door sprookjes gemaakt?

Door de actrices zelf geschreven of bewerkte sprookjes – over een meisje zonder gezicht; een vader die zich kapot werkt en afwendt; een tweeling op zoek naar de liefde – worden versneden met eigen (jeugd)herinneringen en observaties, en fragmenten uit het werk, gedachtengoed en de biografie van Jelinek. Dat doen ze in een Discordiaanse sprookjesscenografie: achter een klein houten podiumpje suggereren stapels afgewaaide takken de zoom van een woud. Daarnaast, heel suggestief, twee kleine laarsjes (het kind) en een appel (de moeder).

Ze refereren aan *Lust* (1989), en parafaseren uit de beruchte bedscène van *De pianiste* (1983), waarin hoofdpersonage Erika Kohut zich boven op haar moeder gooit en ‘zuigt en knaagt aan dat grote lijf’ alsof ze er weer terug in wil kruipen om zich erin te verbergen. ‘Voor een keer wil Erika haar moeder blootleggen, en haar in de hand handen. En niet omgekeerd.’ Kohut verwijst trouwens naar Heinz Kohut, lijken ze zich ineens te beseffen, de tevens Oostenrijkse psychoanalyticus, grondlegger van de zelfpsychologie.

Hardop associërend onderzoeken de actrices op die manier de complexe, dominante moeder-dochter verhoudingen – en meer in het algemeen het vrouwelijk perspectief in de zoektocht naar liefde of autonomie, en de onderdrukkende rol van de man daarin. Dat doen ze op hun kenmerkende lichtvoetige manier, met ook in dit deel weer een droogkomische bijdrage van Jan Joris Lamers die (vaak vrolijk tevergeefs) de knoppen van de schaarse techniek bedient.

De terloopse montage en de transparante speelstijl maken dat je niet altijd weet of de actrices zichzelf of een ander citeren – een onderscheid dat bij Discordia volledig geslecht is. Omdat de toneelspelers niet alleen focussen op de relatie moeder-dochter, maar het vrouwelijk perspectief in de liefde regelmatig breder aanvliegen, waaiert de voorstelling op momenten weliswaar wat uit. Maar dat neemt niet weg dat Discordia met het bijna vijf kwartier durende *Liebe Jelinek* weer een intelligent denkstuk vol relevante paradoxen aflevert.

Foto: Casper Koster

ELDERS

DE VOLKSKRANT

★★★★☆

'En dan zal blijken dat Elfriede er heus wel bij is, zoals dat gaat met een Weiblicher Akt: de makers duiken in het gedachtengoed en komen boven met verrassende observaties, grappige intermezzo's en poëtische momenten. Over ingewikkelde man-vrouwverhoudingen, moeizame moeder-dochterrelaties, ja dat. Maar ook sprookjes komen hierin voor, wrede en veelzeggende.' [Karin Veraart](#)

HET PAROOL

'Analyses van het werk van Jelinek vloeien over in persoonlijke reflecties en andersom. Het is een vorm die inmiddels synoniem is geworden met het gezelschap, met als een grote constante de waarde die gehecht wordt aan het naast elkaar laten bestaan van perspectieven. Met die gekende benadering prikken de actrices door de soms afstotelijke korst rond het werk van Jelinek, haar afgemeten en bijtende zinnen, en wroeten in wat daaronder ligt. Een verlangen om je moeder te mogen haten.' Elise van Dam

THEATERKRANT